

Załącznik nr 1
do Uchwały nr V/40/2019
Rady Powiatu Choszczeńskiego
z dnia 12 kwietnia 2019 r.

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Choszcznie**

***POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE CHOSZCZEŃSKIM
NA LATA 2019-2021***

Powiatowe Centrum Pomocy
Rodzinie w Choszcznie

Choszczno 2019

Wprowadzenie

Rodzina w warunkach każdego społeczeństwa stanowi podstawową i wszechstronną formę życia społecznego, zaspokajającą podstawowe potrzeby ludzkie. Rodzenie się w określonej rodzinie wyznacza nie tylko punkt startu do dalszej życiowej drogi, lecz do pewnego stopnia określa także szansę realizacji przyszłych celów życiowych. Troskliwi rodzice starają się nie tylko zaspokoić aktualne potrzeby dziecka i uczynić zeń poprawnego członka rodziny, starają się również umożliwić im przyswojenie pewnych wiadomości, umiejętności i funkcjonowania w społeczeństwie. Zdarza się jednak, że rodzice nie wypełniają należycie swych obowiązków opiekuńczo-wychowawczych wobec dziecka. W takiej sytuacji zostaje zaburzony jego rozwój i prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. W przypadku nie spełnienia przez rodzinę podstawowych zadań staje się ona środowiskiem dysfunkcyjnym. W trosce o harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność dziecka niezbędne jest zadbanie o to, aby środowisko rodzinne było nacechowane atmosferą szczęścia, miłości i bezpieczeństwa.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej ma być i powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Jednakże nawet wzmoczona praca z rodziną nie zawsze przynosi pożądane rezultaty. W sytuacjach takich konieczna jest pomoc innych osób, instytucji i państwa. We wszystkich działaniach dotyczących dziecka podejmowanych przez publiczne lub niepubliczne instytucje pomocy społecznej, sądy, władzę administracyjną lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną jest lepsze zabezpieczenie interesów dziecka (art. 3 Konwencji o prawach dziecka).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 ze zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., została stworzona właśnie z myślą o dzieciach i rodzinach, które potrzebują szczególnej ochrony, pomocy i wsparcia.

Do głównych zadań w tym zakresie należą organizowanie opieki i wychowania w pieczy zastępczej zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej, przyznawanie określonych w ustawie świadczeń oraz przyznawanie pomocy finansowej i wsparcia dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, domy pomocy społecznej, schroniska dla nieletnich i zakłady poprawcze.

Zgodnie z powyższą ustawą zadaniem samorządu powiatowego jest wdrażanie systemu rozwoju pieczy zastępczej zawartego w programie obejmującym okres trzech lat. Budowanie lokalnego systemu rozwoju pieczy zastępczej zakłada kompleksowe, zintegrowane działania wielu podmiotów publicznych i niepublicznych oraz ich ścisła współpraca. Program będzie jasno określał cele i kierunki działań podejmowanych na rzecz podnoszenia jakości funkcjonowania pieczy zastępczej. Dzięki utworzeniu i wdrożeniu sieci pomocy w ramach Programu umocni się na terenie powiatu zintegrowany system w zakresie wspierania dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych i rodzin podejmujących się opieki nad tymi dziećmi, co wpłynie na poprawę ich sytuacji życiowej oraz ułatwi im funkcjonowanie teraźniejsze i przyszłe.

I. PODSTAWA PRAWNA TWORZENIA I WDRAŻANIA PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ.

Obowiązek tworzenia i wdrażania programów na rzecz rozwoju pieczy zastępczej nałożony został na samorząd powiatowy przez ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 ze zm.) zgodnie z:

Art. 180. Do zadań własnych powiatu należy:

pkt. 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

II. OCENA REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU NA RZECZ PIECZY ZASRĘPCZEJ W POWIECIE CHOSZCZEŃSKIM NA LATA 2015-2018.

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim podejmował działania w oparciu o założone cele realizacji Powiatowego Programu na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018 w zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

W okresie realizacji poprzedniego programu podejmowano działania mające na celu tworzenie warunków dla skutecznego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, zapewnienie stabilności finansowej rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych, zapewnienie systemu szkoleń, rozwój infrastruktury wspierającej.

Cel szczegółowy: Tworzenie warunków dla skutecznego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej:

W celu pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze prowadzono akcję „Zostań rodzicem zastępczym... Podaruj dzieciom Nadzieję!”. W ramach działań związanych z pozyskiwaniem kandydatów na rodziny zastępcze została rozpowszechniana broszura, plakaty i wizytówki zawierające informacje na temat rodzicielstwa zastępczego i jak zostać rodziną zastępczą oraz organizowano spotkania promocyjne. Na terenie powiatu w Ośrodkach Pomocy Społecznej znajdują się plakaty, na stronie internetowej PCPR umieszczone są informacje dotyczące możliwości zostania rodziną zastępczą. Osoby zainteresowane uzyskiwały informacje o warunkach niezbędnych do stworzenia rodziny zastępczej.

W tym czasie na terenie naszego powiatu funkcjonowały trzy rodziny zastępcze zawodowe, gdzie jedna z nich pełniła funkcję pogotowia rodzinnego, a później przekwalifikowała się w rodzinny dom dziecka. Utworzona została również rodzina pomocowa.

PCPR współpracował z szeregiem innych instytucji w zakresie rozwoju pieczy, m.in. poprzez powołanie w 2017 r. Rady ds. Rodziny pod nazwą „Dobro rodziny dobrem dziecka”. Inicjowano także w ramach współpracy spotkania grup roboczych.

Cel szczegółowy: Zapewnienie stabilności finansowej rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych:

Rokrocznie rodziny zastępcze zabezpieczane są finansowo zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy: Zapewnienie systemu szkoleń:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w celu zapewnienia systemu szkoleń oraz rozwoju infrastruktury wspierającej przystąpiło do realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Projekty skierowane były zarówno do rodzin zastępczych, jak i wychowanków, a także wszystkich rodzin mających trudności opiekuńczo- wychowawcze z terenu Powiatu Choszczeńskiego. W ramach projektów realizowano zarówno szkolenia, jak i poradnictwo indywidualne i grupowe dla uczestników. Należy także nadmienić, iż projekt pn. „Zintegrowane wsparcie dla rodzin i pieczy zastępczej na terenie województwa

zachodniopomorskiego” realizowany był w partnerstwie. Powiat choszczeński był jednym z sześciu powiatów, które realizowały w/w projekt. W ramach projektu zapewniono także opiekę nad dziećmi podczas realizowanych zajęć. Ponadto w ramach budżetu jednostki organizowało szereg szkoleń dla rodzin zastępczych i osób pracujących w obszarze rodzicielstwa zastępczego. Prowadzono również szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. Utworzono rodzinę zastępczą zawodową i dwie rodziny niezawodowe.

Cel szczegółowy: Rozwój infrastruktury wspierającej:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi również Punkt Interwencyjno-Mediacyjny „Pomoc dziecku i rodzinie”, w którego ramach przyjmują specjaliści: psycholog, pedagog, prawnik oraz pracownik socjalny – specjalista do spraw rodziny – mediator. Rodziny zastępcze podlegają także okresowym ocenom psychologicznym i pedagogicznym.

Efekty realizacji założeń Powiatowego Programu na Rzecz Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2015-2018 szczegółowo są opisane w corocznych sprawozdaniach z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Choszcznie.

Potrzeby:

Interwencja sądów rodzinnych wydających postanowienia o ograniczeniu, a w szczególnych przypadkach o odebraniu rodzicom władzy rodzicielskiej, zobowiązuje powiat do podjęcia działań w kierunku zapewnienia odpowiedniego miejsca zabezpieczającego potrzeby dziecka w jednej z form pieczy zastępczej. W naszym powiecie istnieje trudność pozyskania kandydatów na rodziny zastępcze pomimo szeregu akcji promujących rodzicielstwo zastępcze. Konieczne jest zatem uruchomienie na terenie naszego powiatu placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego lub rodzinnego, zabezpieczającej rosnące zapotrzebowanie na tego rodzaju pomoc i poszukiwanie rodzin zastępczych zawodowych.

III. INFRASTRUKTURA INSTYTUCJI DZIAŁAJĄCYCH W OBSZARZE PIECZY ZASTĘPCZEJ.

Zgodnie z obowiązującą od dnia 1 stycznia 2012 roku Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadania w zakresie pomocy dziecku i rodzinie podzielone zostały głównie pomiędzy jednostki powiatowe i gminne.

Do zadań gminy należy przede wszystkim wsparcie rodzin biologicznych oraz wdrożenie profilaktyki dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Zadaniem powiatu jest organizacja pieczy zastępczej oraz wsparcie rodzin zastępczych w wykonaniu zadania wychowania i opieki nad dzieckiem. Obowiązki te jednostki samorządu terytorialnego realizować powinny w szczególności poprzez współpracę z sądami i innymi organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym. Istotne zatem w tym zakresie byłoby utworzenie w poszczególnych instytucjach/ jednostkach Zespołów ds. Rodziny, a także oddzielenie działań merytorycznych od świadczeń.

2.1. Jednostki o zasięgu gminnym.

2.1.1. Ośrodki pomocy społecznej.

Zadania związane z szeroko rozumianym wspieraniem rodziny realizowane są na terenie Powiatu Choszczeńskiego przez szereg instytucji i organizacji. Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do podejmowania działań w zakresie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka zobowiązane są organy gminne.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego zlokalizowanych jest sześć gmin. Do zadań gminy w zakresie realizacji w/w ustawy należy:

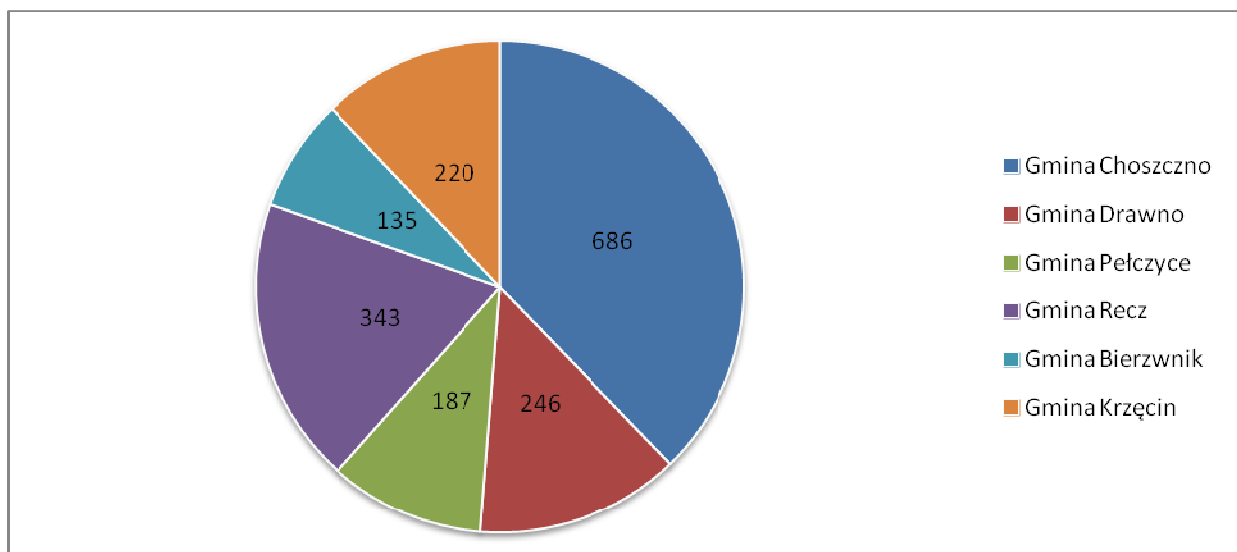
- prowadzenie pracy z rodziną w formie:
 - konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
 - terapii i mediacji,
 - usług takich jak opiekuńcze i specjalistyczne,
 - pomocy prawnej,
 - organizowania grup wsparcia i samopomocowych,
- działanie asystenta rodziny i podnoszenie jego kwalifikacji,
- udzielanie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka w formie:
 - tworzenia i prowadzenia placówek wsparcia dziennego,
 - umożliwiania funkcjonowania rodzin wspierających oraz ich szkolenia,
- finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem,
- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

W każdej gminie funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej, który odpowiedzialny jest za wypełnianie zadań związanych z szeroko rozumianym wspieraniem rodziny:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choszcznie, ul. Grunwaldzka 30,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pełczycach, ul. Starogrodzka 12,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Reczu, ul. Ratuszowa 17,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drawnie, ul. Kościuszki 9,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzęcinie, ul. Szkolna 2,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bierzwniku, ul. Krajowej Rady Narodowej 9.

Z pomocy Ośrodków korzystały rodziny z całego powiatu, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 1. Zestawienie rodzin korzystających z pomocy społecznej w Powiecie Choszczeńskim

Obecna oferta wspierania rodziny przez poszczególne gminy w odniesieniu do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wygląda następująco:

Tabela 1. Obecna oferta pomocowa Ośrodków Pomocy Społecznej w zakresie wspierania rodziny

Siedziba Ośrodka Pomocy Społecznej	liczba zatrudnionych pracowników socjalnych	liczba zatrudnionych asystentów rodziny	liczba przeszkolonych rodzin wspierających	liczba placówek wsparcia dziennego	liczba punktów udzielających poradnictwa specjalistycznego
Choszczno	13	2	0	6	1
Pełczyce	6	1	0	1	1
Recz	4	1	0	1	0
Drawno	3	1	0	1	1
Krzęcin	3	1	0	1	0
Bierzwnik	3	1	0	8	1

Jak pokazują powyższe zestawienia liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodków czyli rodzin znajdujących się w kryzysie, wielodzietnych, niewydolnych, dysfunkcyjnych jest znaczna, natomiast oferta wspierania tych rodzin oraz wychowywanych przez nie dzieci jest bardzo uboga. Wsparcie i pomoc rodzinom udzielane są głównie za pośrednictwem działań podejmowanych przez pracowników socjalnych. W powiecie funkcjonują placówki wsparcia dziennego prowadzone w zdecydowanej większości w postaci ośrodków kultury i świetlic. Wszystkie gminy zatrudniają asystentów rodziny. Ponadto cztery Ośrodki zapewniają rodzinom korzystającym z ich usług dostęp do poradnictwa specjalistycznego. Jeden z Ośrodków prowadzi w tym zakresie Punkt Interwencji Kryzysowej, w innych zatrudniani są psychologowie i prawnicy, natomiast pozostałe jednostki posiłkują się innymi instytucjami zatrudniającymi specjalistów mogących świadczyć takie usługi wymieniając tu między innymi: Punkt Interwencyjno-Mediacyjny „Pomoc dziecku i rodzinie” w Choszcznie, Klub Integracji Rodzin, Klub Integracji Społecznej czy Środowiskowe Dom Samopomocy. Potrzeby w zakresie poradnictwa specjalistycznego nie są w pełni zaspokojone, jeden z Ośrodków planuje rozpoczęcie prowadzenia poradnictwa w tym roku. Pamiętając o obowiązkach nakładanych na gminy przez Ustawę o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej należy wziąć pod uwagę plany gmin w tym zakresie, które w latach 2019 – 2021 wyglądają następująco:

Tabela 2. Plany Ośrodków Pomocy Społecznej w zakresie wspierania rodziny

Siedziba Ośrodka Pomocy Społecznej	liczba planowanych do zatrudnienia asystentów rodziny	liczba rodzin jaka zostanie objęta pomocą asystenta rodziny	liczba planowanych do przeszkolenia rodzin wspierających	liczba rodzin jaka zostanie objęta pomocą rodziny wspierającej	plany utworzenia nowych placówek wsparcia dziennego	plany utworzenia nowych punktów udzielających poradnictwa specjalistycznego
Choszczno	0	28	0	0	0	0
Pełczyce	0	15	0	0	0	0
Recz	0	12	0	0	0	1
Drawno	0	14	0	0	0	0
Krzęcin	0	12	0	0	0	0
Bierzwnik	0	13	0	0	0	0

Powyższe dane wskazują, że pomimo dużej liczby rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej plany tych jednostek w zakresie realizacji wspierania rodziny wydają się być niewystarczające.

Żaden z ośrodków nie planuje zatrudnienia kolejnych asystentów rodziny. Za ledwie jeden Ośrodek deklaruje umożliwienie korzystania podopiecznym z poradnictwa specjalistycznego. Żaden z ośrodków nie planuje w ciągu najbliższych trzech lat przeprowadzania szkoleń dla rodzin wspierających, ani utworzenia placówek wsparcia dziennego.

2.1.2. Oświata.

Współpraca z przedszkolami i szkołami ma na celu wzmacnianie funkcji wychowawczych rodziny, a w przypadku rodzin wykazujących większe niż przeciętnie kłopoty i trudności wychowawcze powinno się kłaść szczególny nacisk na współdziałanie instytucji oświatowych z innymi jednostkami zajmującymi się rodziną. Zadaniem systemu oświaty jest zapewnienie w szczególności wspomagania wychowawczej roli rodziny, umożliwianie zdobycia wykształcenia, opieka nad uczniami pozostającymi w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, tworzenie warunków do rozwoju zainteresowań i uzdolnień oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego.

Infrastruktura przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych działających na terenie poszczególnych gmin wygląda następująco:

Tabela 3. Liczba przedszkoli oraz szkół szczebla gminnego w poszczególnych gminach.

Gmina	Przedszkola/punkty przedszkolne	Szkoły podstawowe	Szkoły gimnazjalne
Choszczno	10	6	1
Pęczycze	4	4	1
Recz	1	1	1
Drawno	1	1	1
Krzęcin	1	1	1
Bierzwnik	3	3	1

Powyższe zestawienie pokazuje, iż sieć przedszkoli i szkół podstawowych jest dość dobrze rozwinięta na terenie całego powiatu. Zgodnie z reformą wprowadzoną w systemie oświaty likwidacji podlegają szkoły gimnazjalne, co sprawia, że w istniejących szkołach podstawowych wzrosnie liczba uczniów, a nie zawsze placówki są przystosowane do wprowadzania takich zmian.

2.2. Jednostki o zasięgu powiatowym.

2.2.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Choszczynie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Choszczynie stanowi wyłączną jednostkę, która jako jednostka organizacyjna Powiatu Choszczeńskiego, zgodnie z art. 112 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182, z późn. zm.) realizowała zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej. Tym samym jednostka ta jako jedyna odpowiedzialna była za realizację zadań związanych z rodzinną opieką zastępczą oraz usamodzielnianiem wychowanków. Zgodnie z nową ustawą obowiązki powiatu w zakresie pieczy zastępczej powierzone zostały Organizatorowi Rodzinnej Pieczy Zastępczej, którego funkcję w Powiecie Choszczeńskim pełni PCPR w Choszczynie.

Biorąc pod uwagę zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczące oddzielenia zadań finansowania pieczy zastępczej oraz zadań wspierania i pomocy udzielanych rodzinom zastępczym powołano w Centrum dwa zespoły: Zespół ds. Pieczy Zastępczej oraz Zespół ds. Świadczeń.

Do zadań Zespołu ds. Świadczeń w zakresie pieczy zastępczej należy:

1. przyznawanie świadczeń dla rodzin zastępczych,
2. prowadzenie spraw dotyczących odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
3. sporządzanie umów i decyzji administracyjnych,
4. sprawozdawczość finansowa,
5. współpraca z gminami w zakresie ponoszenia wydatków na pieczę zastępczą.

Do zadań Zespołu ds. Pieczy Zastępczej w należy:

1. nabór, kwalifikacja i szkolenia kandydatów do pełnienia roli rodzinnej pieczy zastępczej,
2. wielokierunkowa pomoc i wsparcie udzielane rodzinnej pieczy zastępczej,
3. współpraca ze środowiskiem lokalnym oraz ośrodkami adopcyjnymi w zakresie pieczy zastępczej,
4. ocena i opiniowanie rodzinnej pieczy zastępczej,
5. prowadzenie odpowiednich rejestrów,
6. sprawozdawczość.

2.2.2. Szkolnictwo ponadgimnazjalne.

Na terenie Powiatu funkcjonuje kilka szkół państwowych oraz filii szkół prywatnych prezentujących bogatą ofertę edukacyjną dla osób chcących kształcić się w systemie dziennym, wieczorowym oraz zaocznym. Oferta ta skierowana jest tak do młodzieży, jak i osób dorosłych mających na celu podwyższenie swoich kwalifikacji. Kształcenie odbywa się na poziomie zawodowym, średnim, technicznym oraz policealnym.

Tabela 4. Liczba szkół ponadgimnazjalnych w poszczególnych gminach.

Gmina	Szkoły ponadgimnazjalne publiczne	Szkoły ponadgimnazjalne niepubliczne
Choszczno	4	2
Pełczyce	0	0
Recz	0	1
Drawno	0	1
Krzęcin	0	0
Bierzwnik	0	1

Na terenie powiatu choszczeńskiego funkcjonują dwie szkoły specjalne.

2.2.3. Inne instytucje i służby włączone do wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego funkcjonuje szereg różnorodnych jednostek, instytucji i służb zobowiązanych przepisami prawa do szeroko rozumianego wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, z którymi współpraca konieczna jest do pełnego i prawidłowego udzielania pomocy całym rodzinom, w tym: Sąd Rejonowy w Choszcznie, I Zespół Kuratorskiej Służby

Sądowej w Choszcznie, Komenda Powiatowa Policji w Choszcznie, Zespoły Interdyscyplinarne poszczególnych gmin.

2.2.4. Organizacje pozarządowe.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje możliwość współpracy w zakresie realizacji zadań ze środowiskiem lokalnym ze szczególnym uwzględnieniem organizacji społecznych, kościołów oraz innych związków wyznaniowych. Zadania realizowane przez te organizacje mogą stanowić bardzo cenne źródło wsparcia dla podmiotów publicznych, dlatego też konieczna jest współpraca funkcjonujących na terenie naszego powiatu organizacji społecznych z jednostkami publicznymi.

W Powiecie Choszczeńskim funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych w postaci kół gospodyń wiejskich, klubów, stowarzyszeń czy towarzystw. Działalność tych podmiotów nakierowana jest głównie na prace na rzecz swoich członków. Organizacje te nie podejmują szerszego zakresu tematycznego, zwłaszcza związanego z koniecznością mierzenia się z problemami dziecka i rodziny doświadczających trudności.

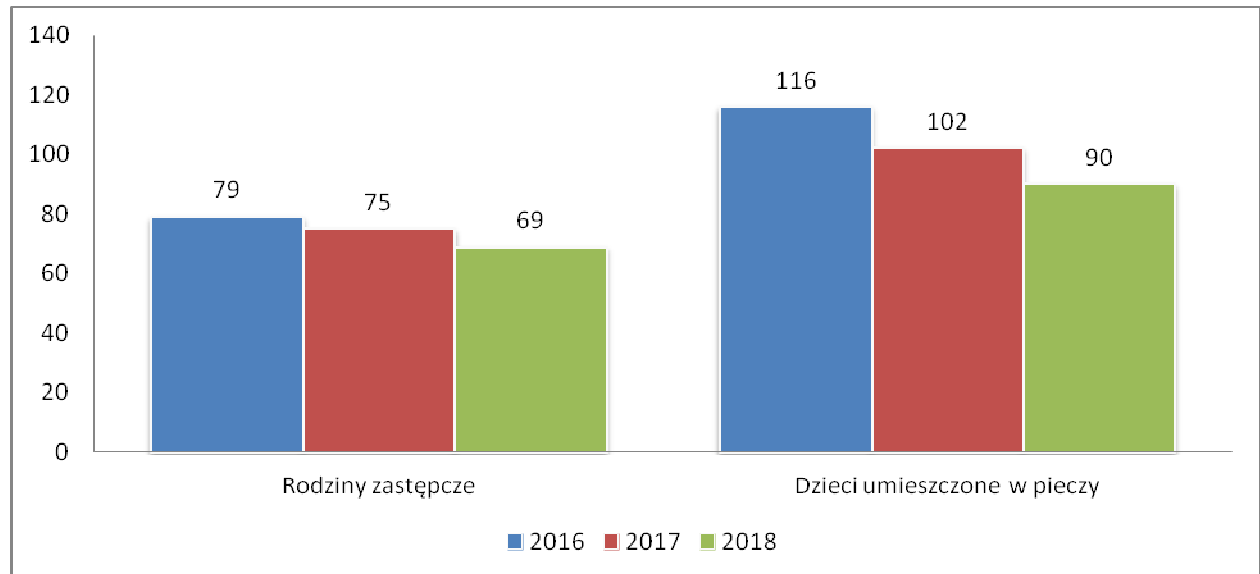
Biorąc pod uwagę możliwości prawne w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Choszcznie planuje rozpoczęcie realizacji projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 w partnerstwie z organizacją pozarządową działającą na terenie naszego powiatu. Planowany okres realizacji projektu 01.01.2019- 31.12.2020.

CHARAKTERYSTYKA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO POWIATU CHOSZCZEŃSKIEGO.

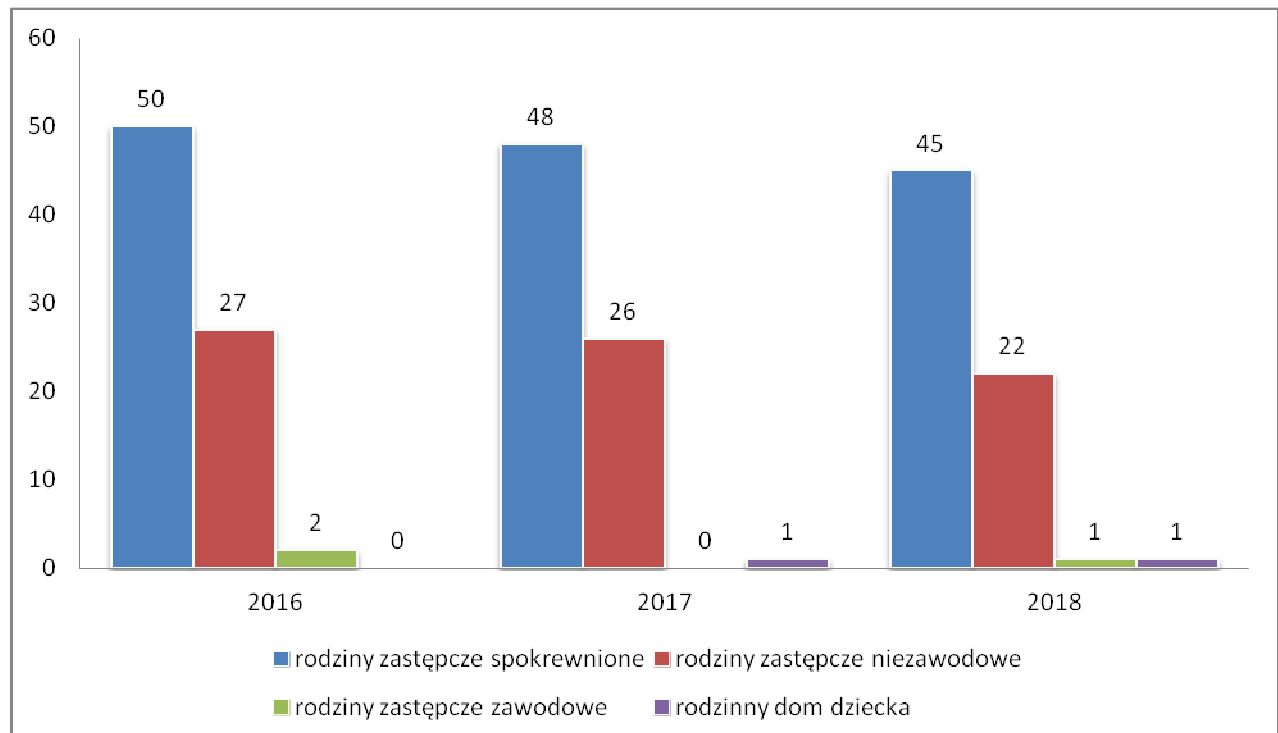
W 2018 roku na dzień 31.12.2018 r. w naszym powiecie funkcjonowało 69 rodzin zastępczych, w których przebywało 90 dzieci. Obserwując statystyki z lat 2016-2018 możemy zaobserwować, iż tendencja jest spadkowa, co można zaobserwować na wykresie 2.

W 2016 roku łączna liczba rodzin zastępczych wynosiła 79, a pod ich opieką pozostawało 116 dzieci, w roku 2017 w powiecie funkcjonowało 75 rodzin sprawujących opiekę nad 102 dziećmi. W 2018 r. funkcjonowało 69 rodzin zastępczych, a ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej wyniosła 90.

Wykres 2. Liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2016 - 2018

Wykres 3. Liczba i typy rodzin zastępczych funkcjonujących w latach 2016-2018

Powyższe dane pokazują również, że we wszystkich latach zdecydowaną większość rodzin zastępczych tworzą rodziny spokrewnione z dzieckiem, w roku 2016 - 50 rodzin, w 2017 - 48 rodzin, w 2018 – 45 rodzin. Liczba rodzin niezawodowych również maleje i tak w roku 2016 było to 27 rodzin, w roku 2017 – 26 rodzin, w roku 2018 – 22 rodzin. W roku 2016 funkcjonowały 2 rodziny zawodowe w tym jedna pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, z których jedna przekształciła się w 2017 roku w rodzinny dom dziecka funkcjonujący do dziś, a druga uległa rozwiązaniu. W 2018 rok powstała nowa rodzina zastępcza zawodowa.

Na terenie Powiatu Choszczeńskiego nie funkcjonuje natomiast specjalistyczna zawodowa rodzina zastępcza. Zauważyć należy, iż liczba rodzin zastępczych związana jest z liczbą dzieci, które wymagają umieszczenia poza rodziną biologiczną. Brak placówki opiekuńczo – wychowawczej.

3.1. Wychowankowie, którzy opuścili pieczę zastępczą.

Biorąc pod uwagę fakt, iż piecza zastępcza jest jedynie czasowym zapewnieniem opieki dzieciom jej potrzebującym, koniecznym jest zwrócenie uwagi na sposoby rozwiązywania sytuacji dzieci trafiających do rodzin zastępczych.

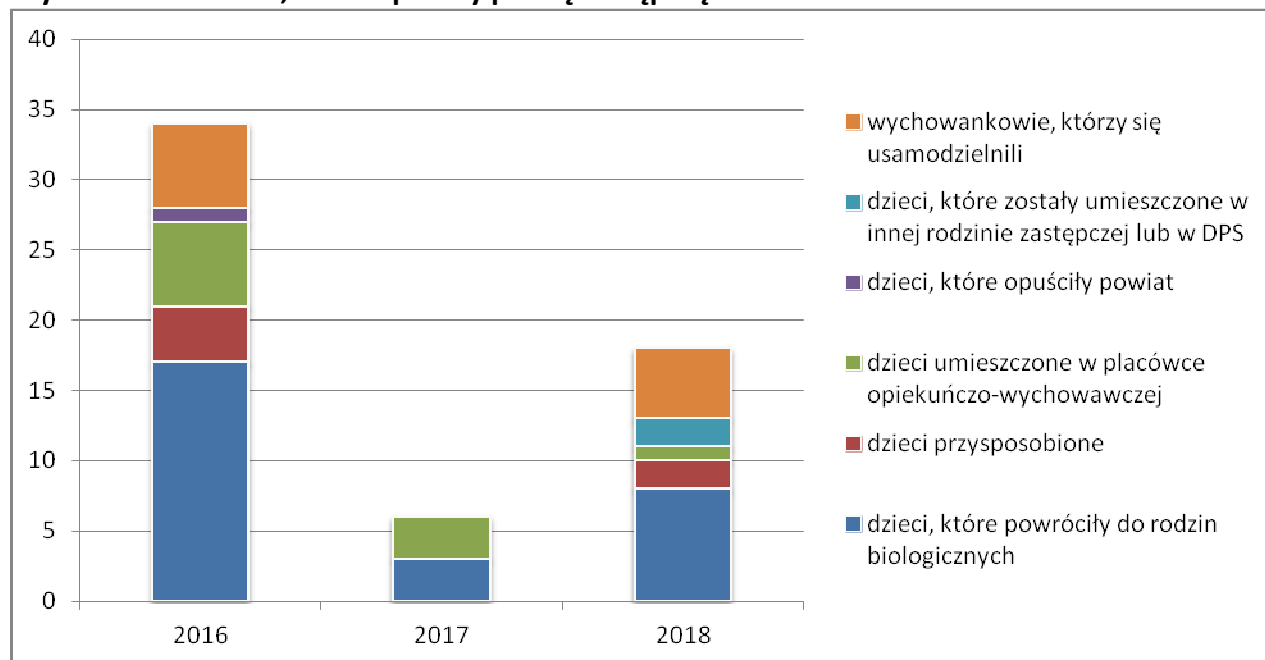
Z danych PCPR w Choszcznie wynika, iż w latach 2016-2018 część dzieci, w związku z wielokierunkową pracą podejmowaną z ich rodzicami biologicznymi oraz samymi dziećmi, powróciła do swoich środowisk naturalnych.

Kolejna część wychowanków rodzin zastępczych wstępowała w proces usamodzielniania się. Część dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zostało objętych procesem adopcyjnym.

W roku 2016 pieczę zastępczą opuściło łącznie 32 dzieci, 17 powróciło do rodziny biologicznej, 4 zostało przysposobionych, 1 dziecko opuściło wraz z rodziną zastępczą teren naszego powiatu, 6 dzieci została umieszczona w placówce opiekuńczo-wychowawczej, 6 pełnoletnich wychowanków usamodzielniało się. W 2017 r. pieczę opuściło 6 dzieci z czego 3 powróciło do rodziców biologicznych, 3 pełnoletnich wychowanków usamodzielniało się. W 2018 r. 8 powróciło do rodziny biologicznej, 2 zostało przysposobionych, 1 dziecko zostało umieszczone w innej rodzinie zastępczej, 3 dzieci została umieszczona w placówce opiekuńczo-wychowawczej, 5 pełnoletnich wychowanków usamodzielniało się, 1 dziecko zostało umieszczone w domu pomocy społecznej.

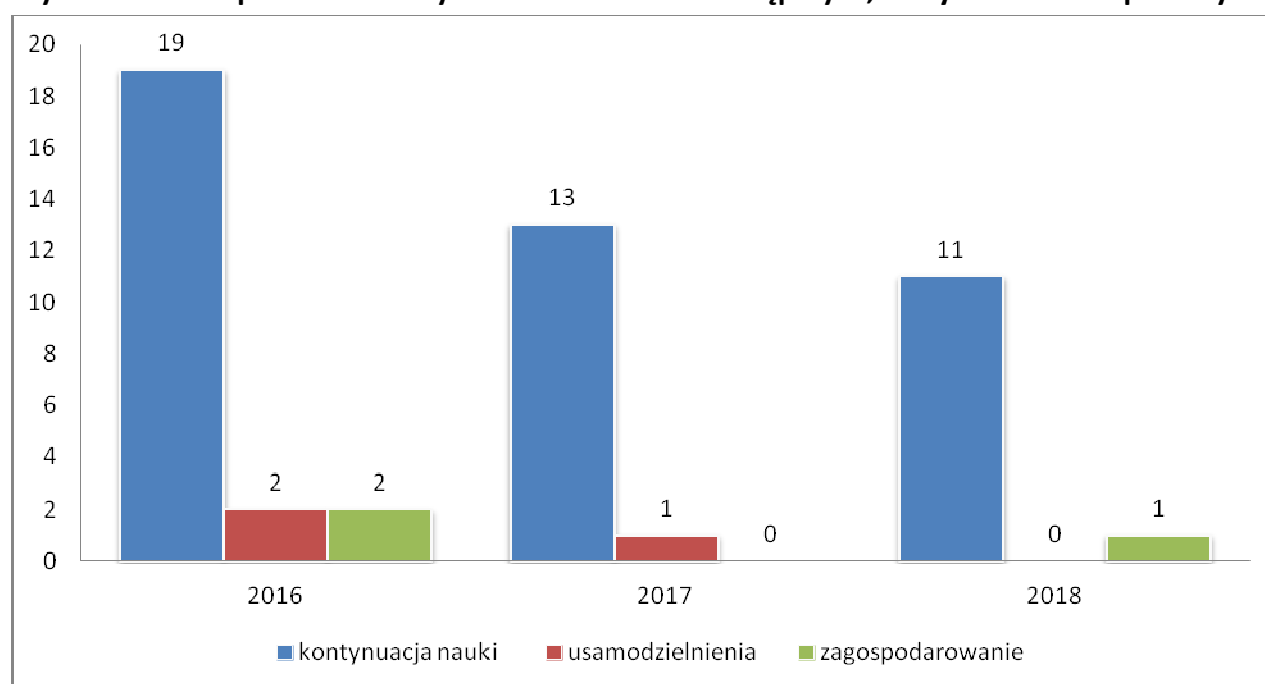
Poniższe dane wskazują, że na chwilę obecną stały odsetek wychowanków rodzin zastępczych rozpoczyna proces usamodzielniania. Większa ilość wychowanków rodzin zastępczych decyduje się na pozostanie w rodzinie zastępczej do ukończenia 25 lat. Wynika to przede wszystkim z możliwości uzyskania większego wsparcia finansowego od powiatu oraz niską dojrzałością wychowanków, którzy nie są gotowi na wejście w dorosłe życie.

Wykres 4. Ilość osób, które opuściły pieczę zastępczą.

Poniższy wykres obrazuje ilość wychowanków w latach 2016-2018, którym została udzielona pomoc na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz usamodzielnienie.

Wykres 5. Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, którym udzielono pomocy

W 2016 roku 19 osób korzystało z pomocy na kontynuację nauki, 2 na zagospodarowanie, 2 na usamodzielnienie. W 2017 r. pomoc objęła 13 osób kontynuujących naukę i 1 osobę usamodzielniającą się, nikt nie skorzystał z pomocy na zagospodarowanie. W 2018 r. 11 osób kontynuowało naukę, 1 otrzymała pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej, żadna osoba nie zakończyła procesu usamodzielniania.

IV. ANALIZA STRON – MOCNE I SŁABE STRONY SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE CHOSZCZEŃSKIM

W Programie zastosowano analizę SWOT jako narzędzie pozwalające rozpoznać oraz uporządkować mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia istniejące w Powiecie Choszczeńskim dla systemu pieczy zastępczej. Analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu czynników istniejących i potencjalnych pogrupowanych w cztery kategorie: mocne strony – czynniki wewnętrzne pozytywne, słabe strony – czynniki wewnętrzne negatywne, szanse – czynniki zewnętrzne pozytywne, zagrożenia – czynniki zewnętrzne negatywne.

Określenie mocnych i słabych stron oraz zdefiniowanie szans i zagrożeń w obszarze pieczy zastępczej w Powiecie Choszczeńskim przedstawia poniższa tabela:

Tabela 5. Analiza SWOT

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> - Funkcjonowanie programów lokalnych i dokumentów strategicznych. - Zasoby instytucjonalne wspierające rodzinę. - Sieć podmiotów opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego publicznych i niepublicznych w tym świetlic środowiskowych. - Szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych, kulturalnych i sportowych dla dzieci i młodzieży. - Liczne placówki oświatowe o różnym profilu. - Wsparcie dla rodzin w sytuacji kryzysowej przez Punkt Interwencyjno – Mediacyjny. - Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych wspierających system pieczy zastępczej. - Wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Choszcźnie. - Posiadanie doświadczenia w prowadzeniu szkoleń dla rodzin zastępczych. - Posiadane zaplecze lokalowe do prowadzenia szkoleń. - Funkcjonowanie jednej rodziny zawodowej i rodzinnego domu dziecka na terenie powiatu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych. - Brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków. - Niska gotowość społeczna w zakresie wspierania rodzin zastępczych. - Niewystarczająca ilość kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka. - Niewystarczająca ilość miejsc w rodzinach zastępczych. - Niska świadomość i wrażliwość społeczna o potrzebach w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną. - Niska świadomość i wrażliwość społeczna o potrzebach w zakresie pieczy zastępczej. - Brak wolontariuszy. - Mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.
Szanse:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> -Możliwość pozyskiwania kandydatów w zakresie pieczy zastępczej. -Pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego. -Sprawny system współpracy z innymi instytucjami w zakresie pieczy zastępczej. -Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. - Udział rodzin zastępczych w programach i projektach. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej. - Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej. - Niewystarczające środki na realizację zadań Ustawowych. - Brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej. - Brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej i wypalenie zawodowe istniejących rodzin zastępczych. - Brak możliwości wsparcia w zakresie poszukiwania pracy oraz mieszkań socjalnych dla usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych.

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMU.

Dziecku, wobec którego w rodzinie biologicznej istnieje zagrożenie zdrowia lub życia i rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Szansą wzrastania dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze. Obecne rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki oraz kompleksową pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu. Istotna w tym zakresie jest praca asystentów z rodzicami biologicznymi. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie tych rodzin zastępczych, które już funkcjonują przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki w Powiecie Choszczeńskim. Ponadto istnieje konieczność by w zintegrowanym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną uwzględnić działania mające na celu przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia i usamodzielnienia się. W czasie pobytu w pieczy zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie i samodzielnego funkcjonowania. Przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia powinno w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu. Ważną kwestią jest również pomoc osobom usamodzielnianym opuszczającym różne formy pieczy zastępczej, poprzez pomoc w pozyskaniu własnego lokalu mieszkalnego jak również w uzyskaniu zatrudnienia, uczestnictwa w kursach podnoszących kwalifikacje itp..

Pamiętając o trudnościach i przeciwnościach z jakimi spotykają się w życiu codziennym opiekunowie zastępczy, ich rodziny oraz trafiający do tych rodzin wychowankowie poprzez opracowanie i realizację Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2019-2021 wychodzimy im naprzeciw.

Ideą, która przyświeca opracowaniu i realizacji Programu jest stworzenie rozwiązań sprzyjających rozwijaniu rodzinnej pieczy zastępczej odpowiadającej potrzebom dzieci, podejmowanie działań ostonowych zapobiegających izolacji rodzin zastępczych, wyprowadzaniu rodzin zastępczych oraz ich wychowanków z obszaru marginalizacji społecznej, a także podejmowanie działań profilaktycznych, prewencyjnych, edukacyjnych czy terapeutycznych na rzecz wspierania wszystkich członków rodzin zastępczych. Proponowane kierunki rozwoju w ramach Programu doprowadzić mają do trwałych zmian w świadomości rodziców napotyających na trudności życiowe i wychowawcze, ze szczególnym uwzględnieniem opiekunów zastępczych oraz ich wychowanków. Zmiany te sprzyjać mają umacnianiu i rozwijaniu samoświadomości samorealizacji, poczucia własnej wartości i godności, umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym, odpowiedzialności za działania i decyzje własne oraz odpowiedzialności za drugiego człowieka, a także umiejętności kreowania własnego życia. Celem proponowanych działań ma stać się również otwarta postawa społeczności Naszego Powiatu wobec rodzin mających trudności i dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych, przychylność w odniesieniu do rodzicielstwa zastępczego, akceptacja społeczna wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz wzbudzenie chęci niesienia pomocy poprzez tworzenie rodzin zastępczych.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2019-2021 nakreśla priorytety i kierunki działań profilaktycznych, interwencyjnych i utrwalających, które podejmowane będą w obrębie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów niepublicznych.

W procesie wdrażania i realizacji Programu instytucją koordynującą i wykorzystującą istnienie wielu innych podmiotów będzie Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Choszcznie.

V. CELE PROGRAMU.

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2019 - 2021 jest wspieranie rozwoju pieczy zastępczej ze szczególnym nastawieniem na tworzenie form rodzinnych.

Cel główny realizowany będzie poprzez wdrażanie celów szczegółowych, które wskazywały będą kierunki podejmowanych działań służących rozwijaniu i usprawnianiu systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

➤ Cel szczegółowy: tworzenie warunków dla skutecznego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej:

- kontynuowanie zawiązanej w latach ubiegłych współpracy z różnymi instytucjami – ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków pomocy społecznej - służbami, organizacjami pożytku publicznego czy związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym oraz ich wychowankom,
- propagowanie w środowisku lokalnym idei rodzinnej pieczy zastępczej,
- prowadzenie naboru oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- kontynuowanie działalności Rady ds. Rodziny pod nazwą „Dobro rodziny dobrem dziecka”.

➤ Cel szczegółowy: zapewnienie stabilności finansowej rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych:

- zabezpieczenie środków finansowych na realizację świadczeń i zadań, o których mowa w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

➤ Cel szczegółowy: zapewnienie systemu szkoleń:

- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- organizowanie szkoleń dla rodzin pomocowych,
- organizowanie szkoleń dla już funkcjonujących rodzinnych form pieczy zastępczej mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz uzupełnianie wiedzy z zakresu przepisów prawnych dotyczących pełnionej funkcji, zgodnie z potrzebami rodzin zastępczych,
- szkolenie i podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w obszarze rodzicielstwa zastępczego.

➤ Cel szczegółowy: rozwój infrastruktury wspierającej:

- organizowanie profesjonalnej pomocy i wsparcia dla rodzin zastępczych oraz kandydatów do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego ze strony psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego, koordynatora, mediatora w formie poradnictwa, konsultacji i terapii,
- organizowanie psychologiczno-pedagogicznej działalności diagnostyczno-konsultacyjnej dla kandydatów do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego,
- organizowanie pomocy prawnej dla rodzin zastępczych,

- rozwój utworzonych w latach ubiegłych grup samopomocowych dla opiekunów zastępczych i usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych,
- organizowanie spotkań grup roboczych w celu wypracowywania wspólnej ścieżki działań na rzecz dobra rodziny.

VI. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU ORAZ ICH LIMITY.

Cel główny Programu zakłada rozwój rodzinnej pieczy zastępczej tak w zakresie już istniejących rodzin zastępczych, jak i tworzenia nowych form rodzinnej pieczy zastępczej. Niektóre spośród działań podejmowanych w zakresie realizacji celów szczegółowych, ze względu na ich zakładane rezultaty, wymagają stopniowego i systematycznego wdrażania. Do działań tych zaliczyć należy powstawanie nowych form rodzinnej pieczy zastępczej, dlatego też konieczne jest określenie limitów liczbowych efektów tychże działań.

Należy jednak podkreślić, iż utworzenie dodatkowych rodzin i instytucji sprawujących pieczę zastępczą wiąże się z dość dużymi nakładami finansowymi i możliwość ich realizacji zależy od posiadanych środków. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie co roku stara się pozyskiwać środki na funkcjonowanie pieczy w drodze konkursów ministerialnych i wojewódzkich.

Poniższa tabela przedstawia plan oczekiwanych efektów wdrożenia Powiatowego Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021.

Tabela 6. Limit rodzin zastępczych zawodowych i pomocowych w Powiecie Choszczeńskim na przestrzeni lat 2019-2021.

L.P.	Rodzaj działania.	Limit liczbowy w roku		
		2019	2020	2021
1.	Liczba rodzin zastępczych zawodowych	1	1	2
2.	Liczba rodzinnych domów dziecka	1	1	1
3.	Liczba rodzin pomocowych	1	1	1
4.	Liczba rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	0	0	1

Ponadto poprzez realizację działań zawartych w poszczególnych celach zakłada się osiągnięcie rezultatów takich jak:

- ugruntowanie wiedzy na temat wielokierunkowych działań prowadzonych na rzecz pieczy zastępczej u przedstawicieli podmiotów działających w tym zakresie,
- rozwój systemu ścisłej współpracy profesjonalistów zajmujących się rodzinną pieczę zastępczą,
- rozwój edukacji społecznej w zakresie idei i funkcji rodzicielstwa zastępczego, budowanie przychylniej postawy społeczności lokalnej wobec rodzin zastępczych,
- poprawa funkcjonowania opiekunów zastępczych oraz ich wychowanków w otaczającej rzeczywistości społecznej oraz w życiu codziennym,
- pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej,
- powstawanie nowych rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych,
- poprawa zaplecza finansowego rodzin zastępczych oraz przebywających pod ich opieką wychowanków,
- zwiększanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i poziomu wiedzy rodzin zastępczych,

- wielokierunkowe przygotowywanie kandydatów do pełnienia roli opiekunów zastępczych,
- zwiększanie wiedzy profesjonalnej kadry pracującej na rzecz rodzicielstwa zastępczego,
- udzielanie adekwatnego do potrzeb profesjonalnego wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym oraz kandydatom do pełnienia funkcji opiekuna zastępczego lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- zwiększenie zaangażowania parowników oświaty szczególnie pedagogów w działania na rzecz dzieci i rodzin.

VII. BENEFICJENCI I REALIZATORZY PROGRAMU.

Program skierowany jest do:

- całej społeczności lokalnej Powiatu Choszczeńskiego,
- dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodziców biologicznych,
- osób pełniących funkcję opiekunów zastępczych oraz ich rodzin,
- usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- rodzin pełniących funkcję rodzin pomocowych,
- osób pracujących zawodowo w obszarze pieczy zastępczej,
- przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze wspierania pieczy zastępczej.

Głównym realizatorem Programu jest Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej czyli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Choszcznie, który zadania związane z zapisami powyższego Programu wypełniał będzie w oparciu o współpracę z:

- Miejsko-Gminnymi i Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej,
- Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Choszcznie,
- instytucjami oświatowymi działającymi na terenie Powiatu Choszczeńskiego,
- Sądem Rejonowym w Choszcznie i jego organami pomocniczymi,
- Komendą Powiatową Policji w Choszcznie,
- Prokuraturą Rejonową w Choszcznie,
- Publicznym Ośrodkiem Adopcyjnym w Szczecinie,
- rodzinami zastępczymi i pomocowymi,
- podmiotami leczniczymi,
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.

Środki finansowe na realizację Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Choszczeńskim na lata 2019-2021 pozyskiwane będą z różnych źródeł, w tym z:

- budżetu Powiatu Choszczeńskiego,
- budżetu innych powiatów,
- budżetu samorządów szczebla gminnego,
- budżetu państwa,
- programów wojewódzkich i ministerialnych,
- odpłatności rodziców biologicznych,
- sponsorów oraz innych możliwych źródeł.